

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2011.6.20.
COM(2011) 363 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK
BIZOTTSÁGÁNAK**

Rio+20: a zöld gazdaság és a jobb irányítás felé vezető úton

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, A GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Rio+20: a zöld gazdaság és a jobb irányítás felé vezető úton

1. RIO+20: EGY LEHETŐSÉG, AMELYNEK ELSZALASZTÁSÁT A VILÁG NEM ENGEDHETI MEG MAGÁNAK

2012 júniusában minden figyelem Rio de Janeiróra fog összpontosulni: húsz évvel az első Föld-csúcs után állam- és kormányfők részvételével kerül megrendezésre az Egyesült Nemzetek Szervezetének konferenciája a fenntartható fejlődésről¹ (UNCSD vagy „Rio+20”). A Rio+20 konferencia a korábbi globális csúcstalálkozókra épül: az ENSZ emberi környezetről folytatott stockholmi konferenciájára (1972), az ENSZ környezetről és fejlődésről tartott rio de janeirói konferenciájára (Föld-csúcs, 1992), továbbá a fenntartható fejlődésről tartott johannesburgi csúcstalálkozóra (2002). Szintén a mostani csúcs előzményei közé tartozik az ENSZ égisze alatt 2000-ben megtartott millenniumi csúcstalálkozó és a millenniumi fejlesztési célok megalkotása is.

A Rio+20 konferencia kivételes lehetőséget kínál kölcsönös függőségben lévő világuk számára a fenntartható fejlődés iránti politikai elkötelezettség megújítására. A konferencia keretében sor kerül az elért eredmények értékelésére, valamint a végrehajtási nehézségek és az új kihívások megvitatására. A konferencia két összefonódó téma köré épül: „a zöld gazdaság lehetőségei a fenntartható fejlődéssel és a szegénység felszámolásával összefüggésben” és „a fenntartható fejlődés intézményi keretei”.

A Rio+20 konferencia az első állomása lehet a zöld gazdaság felé való felgyorsított, mélyreható és globális átmenetnek. A zöld gazdaság bolygónk hosszú távú fennmaradásának alapját képező természeti erőforrásokba való beruházásokkal, illetve e források megőrzésével ösztönzi a növekedést és a munkahelyteremtést, és számolja fel a szegénységet. A konferencia egyben megindíthatja a fenntartható fejlődés nemzetközi irányításának szükséges reformját is.

Az Európai Bizottság elkötelezett az iránt, hogy hozzájáruljon a Rio+20 konferencia sikeréhez. Az EU intézményeivel, a civil társadalommal, az üzleti szférával és a világ országaival folytatott további párbeszéd alapjaként ez a közlemény ismerteti a Bizottság kezdeti álláspontját a Rio+20 csúcstalálkozó potenciális konkrét eredményeire vonatkozóan. A közlemény épít a fenntartható fejlődéshez kapcsolódó különböző uniós politikákra, az EU 2020 stratégiára, valamint figyelembe veszi a 2011 februárjában elindított nyilvános konzultációt is².

¹ www.uncsd2012.org

² http://ec.europa.eu/environment/consultations/un_2012.htm.

2. FEJLEMÉNYEK 1992-HÖZ KÉPEST: VÉGREHAJTÁSI NEHÉZSÉGEK ÉS ÚJONNAN JELENTKEZŐ KIHÍVÁSOK

2.1. Fenntartható fejlődés nemzetközi szinten

Az elmúlt évtizedekben számos pozitív világtrendnek lehettünk szemtanúi. Ez különösen jellemző a jövedelemnövekedés tekintetében, ahol 2000 és 2005 között több mint 120 millió ember emelkedett a „napi egy dollárt” jelentő referenciaérték fölé. Az oktatáshoz, egészségügyi ellátáshoz és a vízhez való hozzáférés szintén javulást mutat.

Az ENSZ 1992-ben elindított Éghajlat-változási Keretegyezménye (UNFCCC) és a Biológiai Sokféleség Egyezmény megmutatták a globális fellépés erejét. A 2010-ben Cancúnban folytatott éghajlatváltozási tárgyalások előrelépést jelentettek az éghajlatváltozásra vonatkozó új, globális irányítás és az éghajlatváltozás legfeljebb 2°C-os növekedésnek megfelelő korlátozására vonatkozó célkitűzés szempontjából. A 2010-ben Nagoyában a Biológiai Sokféleség Egyezménnyel kapcsolatban megtartott találkozó szintén fontos eredményeket hozott. Számottevően bővült a rendelkezésre álló tudományos ismeretanyag és a közvélemény tájékozottsága is javult a környezetvédelmi kérdésekkel, és különösen az éghajlatváltozással kapcsolatban. A civil társadalom ugyancsak fokozottabban bekapcsolódik a globális politikaalkotás folyamatába, ami nem utolsósorban a internetes kommunikáció fejlődésének köszönhető.

Az elmúlt húsz évben egy sor fejlődő ország meghatározó gazdasági és politikai szereplővé vált. Ennek eredményeképp új hatalmi és érdekérvényesítési egyensúly van kialakulóban, amivel új szerepek járnak, és ez egyben új felelősségi körök felvállalását is szükségessé fogja tenni.

A pozitív fejlemények ellenére jelentős végrehajtási hiányosságok és kihívások maradtak fenn, amelyekkel a Rio+20 napirendje keretében foglalkozni kell. Mintegy 1,4 milliárd ember még most is súlyos szegénységben él (egy jelentős részük a szubszaharai Afrikában és Dél-Ázsiában), és a világ népességének hatoda alultáplált. A millenniumi fejlesztési célok közül több is súlyos elmaradást mutat. Példaként említhető a szennyvízelvezetésre vonatkozó millenniumi fejlesztési cél: a fejlődő világ népességének csupán fele rendelkezik megfelelő szennyvízelvezetéssel. A millenniumi fejlesztési célok terén elért előrehaladás földrajzilag rendkívül kiegyenlítetlen: egyes régiók lemaradásban vannak a többihez képest; és az instabil államokban eddig egyetlen célt sem sikerült teljesíteni. Az e problémák kezelésére irányuló erőfeszítéseket hátráltatta a legutóbbi gazdasági válság és az emelkedő élelmiszerárak, amik növelték a szegénységben élő emberek számát.

Számos környezeti kihívást nem sikerült még megoldani, és ezek mostanra még inkább égetővé váltak. Az erőforrások (pl. a föld, a víz, az erdők, az ökoszisztémák) iránti növekvő igény azok fokozódó kimerítéséhez, leromlásához vezetett, továbbá riasztó ütemben halad a biodiverzitás csökkenése és az erdőirtás. Az anyagi javak szűkössége, illetve az ezekhez való hozzáférés szintén globális kérdésekké válnak. Globális szinten emelkedik az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása, ami mögött a földhasználatban bekövetkező változások és a fosszilis tüzelőanyagok iránti növekvő kereslet húzódik meg. Az éghajlatváltozás hatásai (például a változó csapadékmennyiség és tengerszint emelkedése) még tovább súlyosbítják a meglévő környezeti problémákat. A vízkészletek, illetve a tengeri környezet kimerítése és szennyezése egyre komolyabb problémákat jelentenek, a vízhiány pedig a világ népességének akár harmadát is érintheti 2025-re. Az elsivatagosodás és a talajromlás egy sor olyan fejlődő országot érint, amelyek gazdasága nagy mértékben függ a mezőgazdaságtól és az önellátó

gazdálkodástól. A nemzetközi egyezmények végrehajtásában elért eredmények ellenére a fejlődő országokban és a feltörekvő országokban továbbra is jelen van a veszélyes anyagoknak (például rovarirtó szerek, veszélyes hulladékok) való kitettség. E környezeti problémák jelentős része nem kezelhető elkülönítetten, mivel egymással szoros kapcsolatban állnak.

A jövőben a gazdasági növekedés várhatóan a feltörekvő gazdaságokban lesz a legerősebb, és amennyiben jól kezelik, ez hozzájárulhat az embereknek a szegénységből való kiemeléséhez. A jelenlegi fogyasztási és termelési minták követése azonban a világ számos országában fokozni fogja a természeti erőforrások felhasználását, gyorsítani fogja a környezet romlását és súlyosítani fogja az éghajlatváltozást. A környezeti problémák terhet és hatásait súlyosítani fogja a népesség növekedése (a népesség 2050-re várhatóan 9 milliárd fölé emelkedik), az urbanizáció és a társadalmi változások (például az, hogy a feltörekvő gazdaságokban további 1,2 milliárd ember csatlakozik majd a „középosztályhoz”).

2.2. Fenntartható fejlődés az Európai Unióban

A fenntartható fejlődés előmozdítása számos uniós szakpolitikában megjelent az elmúlt évtizedek során. Az EU például az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerével együtt kötelező érvényű éghajlatváltozási célkitűzéseket fogadott el, a biodiverzitásra, a hulladékkezelésre, a víz- és levegőminőségre vonatkozó szabályozási eszközök mellett. Ez ösztönzőleg hatott az EU ökoiparájának fejlődésére, amely mára az EU GDP-jének 2,5%-át állítja elő, és több mint 3,4 millió embernek ad munkát. Az EU 2001-ben elfogadta, majd 2006-ban megújította az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiáját.

A fenntartható fejlődési stratégiával kapcsolatos legfrissebb, 2009-es jelentés óta a fenntarthatóságnak az Európai Unióban való elérését különböző módokon értékelték, többek között a fenntarthatósági indikátorok segítségével és az Európai Környezetvédelmi Ügynökségnek a környezet állapotáról szóló jelentésében is. Ezek a tanulmányok azt mutatják, hogy bár sikerült előrelépést elérni, de még mindig számos kihívás fennáll, különösen a fenntartható növekedés megteremtése tekintetében.

Kulcsfontosságú szakpolitikai fejlemény volt az Európa 2020 stratégia 2010-es elfogadása. A stratégia az EU-t tudásalapú, erőforrás-hatékony és alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasággá kívánja átformálni, és fenntartható választ akar adni azokra a kihívásokra, amelyekkel az EU-nak 2050-ig meg kell birkóznia. Az öt kiemelt cél és a hét kiemelt kezdeményezés által előmozdított *intelligens*, *fenntartható* és *inkluzív* növekedés egymást kölcsönösen erősítő prioritásainak meghatározásán keresztül a stratégia igyekszik alapkövetelményként érvényesíteni és megerősíteni a fenntarthatóság szerepét a szakpolitikák kidolgozásában.

A kiemelt kezdeményezések közül sok közvetlenül kapcsolódik ehhez a közleményhez. Az erőforrás-hatékonyságra vonatkozó kiemelt kezdeményezés célja a természeti erőforrások felhasználásának a gazdasági növekedéstől való elválasztása, és egy sor új szakpolitikai intézkedést vetít előre például a nyersanyagokkal, az energiahatékonysággal, a biodiverzitással kapcsolatban, valamint forgatókönyvet vázol fel a gazdaság, az energiaipar és a szállítás szén-dioxid-mentesítésére. A stratégia a piaci alapú eszközök alkalmazását támogatja, és a környezeti szempontból káros támogatások fokozatos leépítése, illetve „zöldebb” adórendszerek mellett foglal állást.

Az erőforrás-hatékonyság javítása, illetve a többi célkitűzése és kiemelt kezdeményezés tekintetében elért eredmények nyomon követése az Európa 2020 stratégia és az Európai Szemeszter irányítási keretei között valósul meg. Ily módon összekapcsolhatók az egyes ágazatokat lefedő tanácsai formációktól, a tagállamok nemzeti reformprogramjaiból, a bizottsági véleményekből, illetve az Európai Tanácstól származó információk. Ez szorosabb integrációt és koherensebb politikát megvalósító mechanizmust fog eredményezni a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés javára.

Az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájának végrehajtása tekintetében elért eredmények értékelésére az Európai Bizottság a statisztikai hivatalán, azaz az Eurostaton, valamint az Európai Környezetvédelmi Ügynökségen és másokon keresztül továbbra is fog olyan statisztikai adatokat és indikátorokat biztosítani, amelyek révén a fenntarthatóság mérhető és nyomon követhető lesz, akár az Európa 2020 stratégiával való összefüggéseiben is.

A Rio+20 csúcstalálkozó a fenntartható fejlődés meghatározó eseménye lesz, mind uniós, mind globális szinten. A konferencia kimenetele befolyással lesz az EU fenntartó fejlődési stratégiájára és intézkedéseire, és hozzájárul majd a fenntartható fejlődést hatékony eszközként szolgáló Európa 2020 stratégia továbbfejlesztéséhez.

3. A ZÖLD GAZDASÁG ÉS A JOBB IRÁNYÍTÁS FELÉ VEZETŐ ÚTON

3.1. Az átmenet feltételeinek biztosítása

A riói csúcsertekezlet után húsz évvel a világ még mindig két meghatározó és egymással összefüggő kihívással néz szembe: egyrészt ki kell elégíteni a világ 2050-ig várhatóan harmadával növekvő népességének a jobb élet iránti igényét, másrészt kezelni kell azokat a környezeti kihívásokat, amelyek megoldásának elmulasztása aláásná az említett igények kielégítésének lehetőségét.

E kihívásokra a válaszokat nem a növekedés lassítása fogja megadni, hanem a *megfelelő típusú* növekedés. Nyomós okok késztetnek a gazdasági fejlődés hagyományos modelljének újragondolására: a természeti tőke és erőforrások pazarló felhasználását elősegítő gazdasági rendszer kisebb kiigazításaira irányuló erőfeszítés egyszerűen nem lesz elég a változtatáshoz. Olyan gazdaságra van szükség, amely úgy képes növekedést és fejlődést biztosítani, hogy közben javítja az emberek jólétét, tisztességes munkahelyeket teremt, csökkenti az egyenlőtlenségeket, kezeli a szegénység problémáját és megőrzi azt a természeti tőkét, amelytől mindannyian függünk. Egy ilyen gazdaság – a zöld gazdaság – hatékony lehetőséget kínál a fenntartható fejlődés előmozdítására, a szegénység felszámolására, az újonnan jelentkező kihívások és a végrehajtási nehézségek kezelésére.

A zöld gazdaság felé való elmozduláshoz a kulcsfontosságú természeti erőforrások megőrzésére, illetve ezekbe irányuló beruházásokra van szükség. Ez létfontosságú minden gazdaság számára, ám különösen a fejlődő országok esetében, ahol adott a lehetőség, hogy gazdaságuk növekedését a természeti tőkéjükkel való fenntartható gazdálkodásra építsék. Ez magában foglalja az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és erőforrás-hatékony megoldások alkalmazását, valamint a fenntartható fogyasztási és termelési minták előmozdítására irányuló erőfeszítések fokozását. Mindehhez elengedhetetlen a megfelelő szabályozási keret létrehozása, a piacok és az innováció erős ösztönzése, a pénzügyi források bevonása, valamint a vállalkozói kedv és a magánszféra nagyobb szerepvállalásának előmozdítása. Fontos elem a

természeti tőke megfelelő értékelése, és általában a növekedés és a haladás mérésére alkalmazott módszereink felülvizsgálata.

A zöld gazdaságban számos kihívást gazdasági lehetőségekké lehet átalakítani, amivel nemcsak, hogy meg lehet fordítani a negatív környezeti tendenciákat, hanem egyúttal serkenteni is lehet jövőbeli növekedést és munkahelyteremtést. A tapasztalatok azt mutatják, hogy például a kibocsátáskereskedelemhez hasonló piaci alapú megoldások nemcsak, hogy költséghatékony eszközei a környezeti problémák kezelésének, hanem egyúttal beruházási forrásokat is jelentenek.

A zöld gazdaság *minden* ország számára kínál lehetőségeket, függetlenül fejlettségük szintjétől, vagy gazdaságuk szerkezetétől. Jóllehet a zöld gazdaság előmozdítására irányuló beruházások számos esetben már rövid távon is mindenki számára kedvező megoldásokat eredményezhetnek, más esetekben középtávú szemléletre lesz szükség, és az átmenet költségeit fel kell vállalni, akár a szegények érdekeit támogató politikák alkalmazásán keresztül is. Noha nincs mindenkire egységesen alkalmazható modell, léteznek közös kihívások és megoldások, az országoknak pedig hasznukra válik a tapasztalatok megosztása és a nemzetközi együttműködés javítása.

A zöld gazdaság kiépítése nem a nulláról indul. Az országok építhetnek egy sor másik területen, például az éghajlatváltozás, a biodiverzitás, a fenntartható fogyasztás és termelés, a kutatás és innováció területén meglévő stratégiára, és ezek mindegyike hozzá fog járulni a zöld gazdaság feltételeinek megteremtéséhez. A zöld gazdaságra vonatkozó jövőbeli nemzeti és nemzetközi stratégiák alapul vehetik ezeket, mint történt az az Európa 2020 stratégia, vagy nemrég az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának ütemterve esetében is.

Olyan nemzetközi szervezetek, mint az ENSZ Környezetvédelmi Programja (UNEP) vagy a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) szintén a zöld gazdasággal és a zöld növekedéssel foglalkozó stratégiák kidolgozásán fáradoznak. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet programokat dolgoz ki a zöld gazdaság tisztességes munkahelyeinek támogatására. A G8-ak és a G20-ak szintén egyre elkötelezettebbek a zöld gazdaság iránt. Cancúnban az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezményének részes felei megállapodtak arról, hogy minden országnak ki kell dolgoznia a fenntartható fejlődéssel összhangban álló, alacsony szén-dioxid-kibocsátást célzó fejlesztési stratégiáját.

A fenti kezdeményezések alapján a zöld gazdaságba való átmenet érdekében az alábbi három összekapcsolódó szakpolitikai dimenzió mentén kell fellépni:

- 1) A kulcsfontosságú erőforrásokkal és a természeti tőkével való fenntartható gazdálkodásba való beruházások („Mit?”);
- 2) A megfelelő piaci és szabályozási feltételek megteremtése („Hogyan?”);
- 3) Az irányítás és a magánszektor részvételének javítása („Ki?”).

A célirányos fellépés és beruházások kereteként az alábbiakban e három dimenzió részletes elemzésére kerül sor.

3.2. Beruházás a kulcsfontosságú erőforrásokkal és a természeti tőkével való fenntartható gazdálkodásba

Az olyan erőforrások, mint a víz, a föld, az erdők és a nyersanyagok képezik az alapját bármely gazdaságnak, és különösen a zöld gazdaságnak. Nagyon sok ember megélhetése függ ezektől szerte a világban, és különösen a fejlődő országokban, ahol a jó minőségű erőforrásokhoz való hozzáférés hiánya, valamint az erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodásra vonatkozó ismeretek elégtelensége meghatározó mögöttes okai a szegénységnek. Sok tanulságos példa van arról, hogy miként tud az erőforrások fenntartható kezelése kiemelni embereket a szegénységből. Az alább vázolt erőforrás-területek a zöld gazdaság legfőbb növekedési piacaivá válhatnak, alátámasztva a jövőbeli gazdasági fejlődést, munkahelyteremtést és a szegénység felszámolását, különösen a fejlődő országokban.

A **víz** az egyik legértékesebb erőforrás: alapvetően szükséges az élethez és az egészséghez, de számos gazdasági ágazat, például a mezőgazdaság, a gépgyártás és a energiatermelés számára is nélkülözhetetlen. A vízzel való fenntartható gazdálkodás rendkívül fontos a szegénység felszámolására irányuló erőfeszítések sorában, hiszen a szegények élete szorosan összekapcsolódik a vízhez való hozzáféréssel és sokrétű felhasználásával és funkciójával. A víznek továbbá jelentős szerepe van a regionális kapcsolatok, a béke és a biztonság szempontjából is. Egyértelmű, hogy a vízhez való hozzáférés, a vízminőség és a vízkezelés hatékonyságának javítása érdekében a szakpolitikákat meg kell erősíteni.

Az **energiaszolgáltatáshoz** való hozzáférés alapvető feltétele a társadalmi és gazdasági fejlődésnek. Az energiához való hozzáférésnek kulcsszerepe van a szegénység felszámolásában. A fejlődő országokban jelenleg több mint 1,4 milliárd ember nem jut hozzá a villamos áramhoz, 2,7 milliárd ember pedig hagyományosan biomasszát használ a főzéshez. A fejlődő világ számos régiójában óriási lehetőségek kínálóznak a **megújuló energiaforrások** előtt, különösen azokon a területeken, ahol a elektromos hálózat kibővítése nem lenne gazdaságos. A megújuló energiaforrásokra épülő fejlesztéseket párhuzamosan kell végezni az **energiahatékonyság** javítására, illetve a fosszilis tüzelőanyagoktól való függőség csökkentésére irányuló intézkedésekkel.

A **tengeri erőforrások** élelmiszert és gazdasági jólétet biztosítanak. A halászati ágazat létfontosságú a gazdasági fejlődéshez és világszerte emberek millióinak biztosít megélhetést, különösen a fejlődő országokban. Az **óceánok és a tengerek** létfontosságú alkotóelemei a földi ökoszisztémának, és kulcsszerepet játszanak az éghajlatváltozás mérséklésében. A korallzátonyok és a mangrove-erdők nemcsak, hogy raktározzák a szén-dioxidot és biodiverzitás forrásául szolgálnak, hanem védik is a tengerparti területeket az áradásoktól, ezáltal csökkentik a katasztrófák kockázatát. A tengeri környezet azonban számos veszélynek van kitéve: ilyen a halállományok kimerítése, a biodiverzitás csökkenése, a tengeri hulladék és a vízszennyezés, ideértve a savasodást is. A problémák jelentős része a határokon túlmutató jellegű, ezért nemzetközi összefogást igényel.

A **mezőgazdaság** számára kulcsfontosságú kihívás, hogy 2050-re úgy kell megoldani 9 milliárd ember élelmiszertel való ellátását, hogy ez ne járjon a talaj további romlásával, illetve szennyeződésével. A fenntartható földhasználat és mezőgazdaság a zöld gazdaság egyik sarokköve lesz. A mezőgazdasági műveletek a mai állás szerint a világ édesvízkészleteinek több mint 70%-át használják, és több mint 13%-át adják az üvegházhatást okozó gázkibocsátásnak. A fenntartható mezőgazdaság számottevően növelheti a hozamokat, különösen a kisebb birtokokon. Jóllehet a fenntartható termőföld-gazdálkodás számos technikája rendelkezésre áll, az erre irányuló beruházások mégsem kielégítőek. A talajromlás

közvetlenül összefügg a mezőgazdasággal, és közvetlen hatással bír mintegy 1,5 milliárd emberre, köztük a világ szegényeinek 42%-ára. A talajromlás globális probléma, nemcsak a száraz és félszáraz régiókban jelentkezik; kezelése globális választ igényel. E problémák kezeléséhez elengedhetetlen feltétel a felelősségteljes kormányzás, amely biztosítja a földdel kapcsolatos jogok és a tulajdonjog tiszteletben tartását, ideértve a közösségek és az őslakos népek jogait is. A fenntartható élelmiszerellátás biztosítása érdekében mindezen szempontokkal foglalkozni kell.

Az **erdők** adják sokmillió ember megélhetésének az alapját; közülük sokan a trópusokon élnek, és a társadalom szegényebb rétegeihez tartoznak. A erdők egyúttal létfontosságú részei a földi ökoszisztémának; szerepet játszanak a talaj, a víz és a biodiverzitás védelmében is. Világviszonylatban az erdőirtás üteme viszont még mindig riasztóan magas, és ennek jelentős hatásai vannak a globális éghajlatváltozásra és a biodiverzításra. Becslések szerint a trópusi erdőirtások, az erdő- és tűzegpusztulás hatása jelenleg a globális CO₂-kibocsátás 15%-ának felel meg. A zöld gazdaságban az erdők várhatóan még fontosabbá válnak olyan új anyagok forrásaiként, mint a bioalapanyagú műanyagok, és a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos stratégiákban is megjelennek. Erre való tekintettel az erdők megőrzése és az erdőkkel való fenntartható gazdálkodás létfontosságú.

A fenntartható földhasználatnak, mezőgazdaságnak, erdőknek és óceánoknak az **ökoszisztémák és a biodiverzitás** képezik az alapját, ezek határozzák meg a környezet hosszabb távú fennmaradását és egészségét. Egyre szélesebb körben ismert, hogy az ökoszisztéma-szolgáltatások milyen előnyökkel járnak a vállalkozások és általában a társadalom részére³, illetve az is, hogy milyen lehetőségek rejlenek természeti tőkébe való beruházásokban a zöld gazdaság számára.

A hulladék értékes erőforrás lehet. Ha viszont nem megfelelően kezelik, környezetvédelmi és egészségügyi kockázatot jelenthet. A jó **hulladékgazdálkodás** minimálisra csökkenti az olyan környezeti hatásokat, mint az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása, előmozdítja az erőforrások hatékony felhasználását és az újrahasznosított anyagok új forrását is biztosítja. A hulladékgazdálkodás gazdasági jelentősége a világ számos régiójában növekszik, és komoly üzleti és foglalkoztatási lehetőségeket kínál. Létfontosságú annak biztosítása, hogy tisztességes munkahelyek jöjjenek létre, különösen ami a munkakörülményeket illeti. A fejlődő országok gazdasági növekedésével egyre nagyobb az igény a hulladékgazdálkodás javítása iránt, ez pedig üzleti lehetőségeket jelent. A veszélyes hulladékok és vegyi anyagok szintén továbbra is külön figyelmet igénylő területek mind nemzeti, mind globális szinten.

A globális zöld gazdaság felé való átmenethez a fenti területekre alapuló, megerősített globális politikákra lesz szükség, a Rio+20 csúcstalálkozóknak pedig platformot kell biztosítani ennek eléréséhez.

3.3. A megfelelő piaci és szabályozási feltételek megteremtése

A fenti területeken megvalósuló növekedés lehetővé tételéhez és irányításához számos piaci és szabályozási feltételt kell biztosítani. A növekedést lehetővé tévő feltételek nemcsak a környezetvédelmi célkitűzések előmozdítása szempontjából kulcsfontosságúak, hanem azért is, hogy a vállalkozások számára biztosítsák a kiszámíthatóságot és az egyenlő feltételeket. A

³ The Economics of Ecosystems and Biodiversity for Business [Az ökoszisztémák és a biodiverzitás gazdaságtana a vállalkozások oldaláról] – "TEEB for Business"

feltételek egyúttal szilárd alapot biztosítanak a beruházásokhoz, továbbá az új technológiákon és munkamódszerekben keresztül előmozdítják az ökoinnovációt.

A **szabályozási eszközök** mind nemzeti, mind nemzetközi szinten fontos szerepet fognak játszani a zöld gazdaságra való átmenet során. A szabályozási eszközöket kombinálni kell olyan rugalmas és költséghatékony **piaci alapú eszközökkel** (például adókkal, értékesíthető engedélyekkel és környezetvédelmi támogatásokkal), amelyek segíthetnek az átfogó gazdasági, társadalmi és környezeti célok elérésében. Az adórendszereknek olyan irányú reformja, amelynek keretében az adóterheket a munkáról a környezeti hatásokra és az energiára terelik át, a foglalkoztatás és a környezet számára egyaránt előnyös eredményeket hozhat. A fix összkvótás kereskedési rendszerek, mint az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere, hatékony piaci eszközöknek bizonyultak. A hatékony eszközök közé tartoznak a kkv-knak nyújtott költségvetési ösztönzők, a vízdíjak, a ökoadó és a betáplálási tarifák is. Az ökoszisztéma-szolgáltatásokért való fizetést néhány tagállamban már bevezették, és ez az elgondolás megjelenik az erdőirtásból és az erdőpusztulásból származó kibocsátás csökkentéséről folyó tárgyalások során is.

A **környezeti szempontból káros támogatások** komoly akadályt képeznek a zöldebb gazdaság megteremtése előtt. Ezek a támogatások nem fenntartható gyakorlatokat konzerválnak, és pénzügyi forrásokat vonnak el a zöld beruházások elől. E támogatások kezelésének kérdése egyre nagyobb figyelmet kap. 2009-ben a G20-országok vállalták, hogy racionalizálják és fokozatosan leépítik a fosszilis tüzelőanyagokhoz nyújtott nem hatékony támogatásokat, amelyek a pazarló fogyasztást ösztönzik. Ezt a vállalat 2011-ben újra megvizsgálják. A Biológiai Sokféleség Egyezmény részes felei 2010-ben azt vállalták, hogy 2020-ig megszüntetik, fokozatosan leépítik vagy megreformálják a biodiverzitásra nézve káros támogatásokat.

A zöld gazdaságra való globális átmenethez **jelentős pénzügyi erőforrásokat** kell bevonni. Ehhez *minden* ország, nemzetközi szervezetek és bankok fellépésére lesz szükség. Az ENSZ Környezetvédelmi Programja azzal számol, hogy világszinten 2050-ig a globális GDP mintegy 2 %-ának megfelelő beruházásra van szükség évente. Ehhez paradigmaváltásra van szükség finanszírozási megoldások tekintetében, és meg kell teremteni a feltételeit annak, hogy az országok kihasználhassák az állami és magánfinanszírozás innovatív megoldásait. Kizárólag állami források igénybevétele nem lesz elegendő, e helyett az állami finanszírozást a sokkal nagyobb volumenű magánberuházások katalizálására és mozgósítására kell felhasználni. Ösztönzőket kell adni a magánfinanszírozású zöld beruházásokhoz. A tőkealapok, a biztosítási és nyugdíjalapok forrásainak a fenntartható fejlődés finanszírozásába való becsatornázására sokkal nagyobb volumenben lenne lehetőség. Ezzel egyidejűleg, a közfinanszírozás nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt jelentős szerepet kell játsszon azon feltételek kidolgozásában, amelyek csökkentik a magánberuházások kockázatát, és biztosítják a beruházások méltányos és igazságos megítélését. A finanszírozáshoz és a kockázati tőkéhez való hozzáférés, kedvező szabályozási környezettel párosítva ugyancsak létfontosságú az **ökoinnováció, a környezetvédelmi technológiák és a zöld kkv-k serkentése szempontjából**.

A zöld gazdaságba való átmenet nem lesz lehetséges az ehhez szükséges **készségek és know-how** nélkül. Egyidejűleg biztosítani kell azt is, hogy az **új munkahelyek** „tisztességes munkahelyek”, ami magában foglalja a munkahelyi jogok garantálását, a szociális védelmet és a szociális párbeszédet is. A gazdasági politikákat olyan foglalkoztatáspolitikának kell kísérnie, amely biztosítja a munkaerő új készségekkel való felvértezését, és segít új munkalehetőségeket teremteni. A 2009-ben világszinten 211 millióra becsült munkanélküli közel 40%-a 15 és 24 év közötti; egy sor intézkedést kell tenni azért, hogy a fiatalok

lehetőséget kaphassanak. Ezenfelül, a zöld gazdaságba való átmenetet és a fenntarthatóbb jövő megteremtését hátráltató akadályok egy jelentős részét csak szorosabb **tudományos és kutatási együttműködés** révén lehet felszámolni.

A kereskedelem és a fenntartható fejlődés közötti kölcsönös támogatás erősítése nemzetközi szinten segítheti a kereslet és kínálat fenntartható mintáit. Ebbe beletartozik a nyitott és megkülönböztetéstől mentes többoldalú kereskedelmi rendszer fenntartása, továbbá annak biztosítása, hogy egyetlen országot sem akadályoznak abban, hogy a fenntartható fejlődést elősegítő intézkedéseket tegyen, feltéve, hogy ezek nem minősülnek önkényes vagy indokolatlan megkülönböztetésnek vagy a nemzetközi kereskedelem rejtett korlátozásának. A kölcsönös támogatást elő lehet segíteni a környezetvédelmi termékek, technológiák és szolgáltatások, valamint a környezetbarát vagy méltányos kereskedelemről származó termékek kereskedelmét korlátozó vámjellegű és nem vámjellegű akadályok csökkentésével vagy megszüntetésével. Ezenfelül, a fenntarthatósági biztosítási rendszerek és a vállalati társadalmi felelősségvállalás gyakorlatainak elterjedésével a nemzetközi iránymutatások, standardok, tanúsítási rendszerek és címkézések gazdasági, környezeti és társadalmi hasznokat biztosíthatnak. Meg kell erősíteni a környezeti szempontból érzékeny áruk (például a vadon élő állatok és növények, veszélyes anyagok és természeti erőforrások) illegális kereskedelmével szembeni küzdelemre irányuló nemzetközi erőfeszítéseket. A lehetséges intézkedésekre jó példaként szolgálnak azok az önkéntes partnerségi megállapodások, amelyekről az EU az erdészeti jogszabályok végrehajtása, erdészeti irányítás és erdészeti termékek kereskedelme kezdeményezése (FLEGT) keretében tárgyal. Ugyancsak elő kell mozdítani fenntarthatóságra vonatkozó rendelkezéseknek a kétoldalú és többoldalú kereskedelmi megállapodásokba való beépítését.

Az előrehaladás méréséhez összehasonlítható mérőszámokra és indikátorokra van szükség. Az OECD és több másik szervezet dolgozik különböző formájú indikátorokon, amelyek képesek leírni a környezet állapotát és a természeti tőkét, a jólétet és az életminőséget. Ezeket az indikátorokat a bruttó hazai termék (GDP) mellett kell használni. Mindazonáltal eddig ezen indikátoroknak csupán némelyikét, például a CO₂-intenzitást és a humán fejlettségi mutatót használták széles körben szakpolitikai célok kommunikálására. Az ENSZ az Agenda 21 programban már felkérte a kormányokat, hogy dolgozzák ki a fenntartható fejlődés indikátorait és a környezeti számvitelt. Az előrehaladás viszont lassú és váltakozó ütemű. A Rio+20 csúcsnak elő kell mozdítania nemzeti jelentési rendszerek átláthatóságát, és a konferencián megállapodást kell elérni a környezeti számvitel alkalmazásáról, továbbá nemzeti és globális szinten alkalmazható megbízható indikátorokról, amelyek révén a szélesebb értelemben vett fejlődés is mérhetővé válik a GDP mellett.

3.4. Az irányítás és a magánszektor részvételének javítása

Az irányítási struktúrák meghatározó jelentőséggel bírnak a fenntartható fejlődés megvalósítása, gazdaságainak zöldebbé tétele és a szegénység felszámolása szempontjából. Széles körben elfogadott ugyanakkor, hogy a jelenlegi irányítási struktúra alapos megújításra szorul. A reform négy irányával kell foglalkoznunk:

Többek között a gazdasági, a társadalmi és a környezeti pillérek közötti koherencia és a szakpolitikai integráción keresztül meg kell erősíteni és egyszerűsíteni kell a **fenntartható fejlődés irányítását** az ENSZ rendszerében. Az ENSZ-en belül erőfeszítések vannak folyamatban többek között az ügynökségek közötti együttműködés javítására, továbbá az egységes fellépésre („Delivering as One”) irányuló kezdeményezés révén. Ez utóbbinak célja a fejlesztéspolitika, a humanitárius segítségnyújtás és a környezetvédelem területén

végrehajtott ENSZ-intézkedések koherenciájának előmozdítása. Az olyan átfogó kérdések kezelése, mint az éghajlatváltozás, szintén további egyszerűsítést igényel. Ezeket a folyamatokat meg kell erősíteni. Miközben a fenntartható fejlődés nemzetközi irányításának megerősítése rendkívül fontos, kellő figyelmet kell fordítani a **regionális, nemzeti és a helyi struktúrákra** is.

A gazdaságirányítás globális struktúráihoz képest a **környezetvédelem nemzetközi irányítása** gyenge. Ennek hátterében az intézményi széttagoltság, valamint az áll, hogy az elfogadott politikák végrehajtása nem számonkérhető, a globális irányítási rendszerben a környezetvédelem nem rendelkezik erős, határozott képvisellel, továbbá nem állnak rendelkezésre a szükséges emberi és pénzügyi erőforrások sem. Ezenfelül, a feltörekvő gazdaságok új szerepei és felelősségei sincsenek kellőképpen körülírva. Az elmúlt évtizedben több kísérlet is történt a környezetvédelem nemzetközi irányításának javítására – legutóbb például egy magas szintű konzultatív csoport formájában az ENSZ Környezetvédelmi Programjának égisze alatt (Nairobi-Helsinki folyamat) –, de kézzelfogható eredmény elérése mindeddig nehéznek bizonyult.

A **nemzetközi gazdaság- és társadalomirányítás** kérdésével számos intézmény foglalkozik. A nemzetközi pénzügyi intézmények (például a Világbank-csoport és a Nemzetközi Valutaalap), valamint regionális fejlesztési bankok (például az Ázsiai Fejlesztési Bank, az Amerikaközi Fejlesztési Bank, az Afrikai Fejlesztési Bank, az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank és az Európai Beruházási Bank) központi szerepet játszanak a világgazdasági politikákban és fellépésekben. Létfontosságú a Kereskedelmi Világszervezetnek a globális kereskedelmet szabályozó szerepe. Ezenkívül a Nemzetközi Munkaügyi Szervezethez és az ENSZ egyéb szakosított szerveihez hasonló intézmények fontos szerepet játszanak a foglalkoztatási és szociális kérdések alakításában. Mindezen intézményeknek megvan a maguk szerepe a zöldebb világgazdaság kialakításában.

Az Agenda 21 programban és a johannesburgi végrehajtási tervben hangsúlyos elemként jelenik meg a **nem állami szereplők**, azaz az öslakos népek, a nők, a fiatalok, a munkások, a gazdálkodók, a helyi önkormányzatok, a tudományos közösségek, az üzleti és ipari csoportok, illetve a nem kormányzati szervezetek által betöltött szerep. Szerepük és hatásuk mindeddig azonban korlátozott maradt, és megerősítésre szorul. Különösen az **üzleti szféra szerepvállalásának** fokozása lesz fontos. Bizonyos esetekben a vállalatok már most is tesznek vállalatokat tevékenységük környezetbarátabbá tétele érdekében, például az élelmiszeriparban, az italgégyártásban vagy a vegyiparban. Ezt a folyamatot az köz- és magánszféra közötti dinamikusabb partnerségeken, új üzleti hálózatokon és szövetségeken, valamint pénzügyi forrásokon keresztül a zöld gazdaság kiépülése és az innováció felgyorsítása érdekében tovább kell vinni.

4. JAVASOLT CSELEKVÉSI IRÁNYÁOK A RIO+20 CSÚCS SZÁMÁRA

4.1. Eredményeket produkáló keret

Ahhoz, hogy a Rio+20 csúcstalálkozó új lendületet adjon a fenntartható fejlődésnek a változás közös jövőképét kell megteremtenie, amelyet a konkrét cselekvésekre irányuló döntési keret támaszt alá. A végeredmény legfontosabb összetevői az alábbiak szerint képzelhetők el:

1. Egy átfogó politikai felhívás közös, ambiciózus vízióval és célokkal.

2. Nemzetközi, regionális és nemzeti szinten megvalósítandó egyedi intézkedések összegyűjtése – „A zöld gazdasághoz vezető útitervben” felvázolva.
3. A közösen elfogadott célok eléréséhez alkalmazható szakpolitikai megoldásokat és bevált gyakorlatokat tartalmazó „eszköztár”.
4. Az előrehaladás összességében elősegítő és nyomon követő mechanizmus.

A zöld gazdasághoz vezető útiterv garantálhatja, hogy az elkötelezettség a Rio+20 csúcst követően sem hagy alább, és biztosíthatja azt, hogy a közösen elfogadott jövőképet és célokat rendszerszerűen követni fogják. Az útiterv a nemzetközi, regionális és nemzeti szintű intézkedésekhez mérőföldköveket, indikátorokat és célokat rendelhet, továbbá meghatározhatja az előrehaladás nyomon követésére alkalmazható mechanizmusokat.

A zöld gazdasághoz vezető útiterv a meglévő kezdeményezésekre építve és a nemzeti különbségek tiszteletben tartása mellett valamennyi országnak segíthet a zöld gazdaság felé való haladás felgyorsításában. Az országok átfogó gazdasági és fejlesztési politikái és tervei részeként a zöldebb gazdaság megteremtésére irányuló stratégiák kidolgozása rendkívül fontos lesz. Ezeknek a lentől felfelé építkező stratégiáknak célkitűzéseket és időtávokat kell rendelniük a nemzeti és – adott esetben – regionális szintű intézkedésekhez. Az intézkedéseknek építeniük kell a meglévő erőfeszítésekre, és be lehet őket építeni a nemzeti gazdasági és fejlesztési stratégiákba, amelyek közös keretet adnak az alacsony szén-dioxid-kibocsátásra irányuló stratégiáknak és a fenntartható fogyasztásra és termelésre vonatkozó terveknek is. A donorországok és a nemzetközi szervezetek a nemzeti fejlesztési tervekkel összhangban segítséget nyújthatnak azokban az esetekben, ahol ez szükséges. Az egyedi intézkedések megtervezéséhez az országok a bevált gyakorlatoknak tekinthető szakpolitikai megoldásokat összegyűjtő „eszköztárat” is igénybe vehetik.

Önmagukban a nemzeti erőfeszítések azonban nem lesznek elegendőek a zöld világgazdaság megteremtéséhez. Tekintettel arra, hogy számos kihívás globális, illetve regionális válaszokat igényel, a zöld gazdasághoz vezető útitervben globális és regionális szintű intézkedéseket is meg kell jeleníteni.

A zöld gazdaság felé való előrehaladás nyomon követéséhez nélkülözhetetlen lesz a kulcsindikátorok meghatározása és kidolgozása, továbbá a meglévő gazdasági számvitelt kiegészítő környezeti és társadalmi számvitel rendszeréről való globális megállapodás. Ez olyan meglévő kezdeményezésekre építene, mint a környezeti és gazdasági számlák integrált nemzetközi rendszere (SEEA), a humán fejlettségi mutató (az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programja) és társadalmi haladás mérése (OECD). Az EU-nak a környezeti számlák szabályozási keretére vonatkozó terve szintén példaként szolgálhat.

A 3. szakaszban felvázolt szakpolitikai dimenziók („Mit?”, „Hogyan?” és „Ki?”) alapján az alábbiakban egy sor olyan egyedi intézkedésre vonatkozó javaslat kerül bemutatásra, amelyek részei lehetnek a zöld gazdasághoz vezető útitervnek.

4.2. Az erőforrásokra, a nyersanyagokra és a természeti tőkére irányuló intézkedések

A Rio+20 csúcstalálkozón meg kell újítani a fenntartható vízgazdálkodás előmozdításra vonatkozó vállalást. Ezt a *vízről szóló nemzetközi együttműködések* kialakításával lehet elérni. Ehhez megfelelő kiindulási alap lehet az EU vízellátási kezdeményezése, amely

hozzájárult a vízgazdálkodás és a vízügyi irányítás javításához, de nagyobb hangsúlyt kell fektetni a gazdasági szempontokra és az üzleti szféra nagyobb mértékű bevonására. A vízgyűjtő medencék nemzetközi kezelésével szintén foglalkozni kell, különösen a határokon átnyúló folyókkal foglalkozó bizottságok keretében.

Az energiához való hozzáférés és az energiabiztonság javítására, valamint a megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság előmozdítására partnerségeket is létre lehet hozni. Ezek olyan meglévő intézkedésekre építhetnek, mint az EU–Afrika energiaügyi partnerség (AEEP), az EU regionális beruházási keretei, az EU–Afrika infrastruktúraalap, az AKCS–EU energiaügyi pénzügyi mechanizmus, valamint a Globális Energiahatékonysági és Megújulóenergia-alap (GEEREF), amelyek jó példák lehetnek a magántőkének ilyen együttműködésébe való bevonására.

A tengeri környezet és óceánok védelmének megerősítése érdekében ösztönözni kell, hogy ratifikálják az ENSZ Tengerjogi Egyezményét (UNLCOS) azok az államok is, amelyek eddig még nem tették meg ezt. A nemzeti joghatóságon kívül eső területek (a „nyílt tenger és a mélytenger-fenék”) védelme és megőrzése érdekében új kezdeményezésekre van szükség, amelyek például a Tengerjogi Egyezmény keretében kötött végrehajtási megállapodás formáját ölthetik. A tengeri biodiverzitásnak ezeken a területeken való megőrzésének segítése érdekében megállapodás alapján többcélú védett tengeri területeket kell létrehozni, és biztosítani kell a genetikai és egyéb források használatából származó előnyök méltányos és egyenlő megosztását. A megállapodásnak felügyeleti és a végrehajtást biztosító mechanizmusokat is létre kell hoznia. Külön figyelmet kell szentelni a tengeri hulladékkal és szennyezéssel szembeni küzdelemre irányuló globális cselekvési program kidolgozásának is.

A fenntartható mezőgazdaságot, földhasználatot és élelmiszerbiztonságot előmozdító intézkedéseket kell tenni. Ennek a többoldalú (például a FAO keretében megvalósuló) intézkedésekre, továbbá a regionális (például a biogazdálkodásra vonatkozó) intézkedésekre épülő, a fenntartható mezőgazdaság megteremtését célzó meglévő kezdeményezések megerősítése mellett részei kell, hogy legyenek az üzleti kezdeményezések is. Ezenfelül, ***nemzetközi együttműködések hozhatók létre az élelmiszerárak*** tekintetében is, hogy fogyasztásuk és termelésük fenntarthatóbb legyen. Tekintettel arra, hogy a mezőgazdaság a talaj minőségétől függ, meg kell erősíteni a földminőség javítására és az elsivatagosodás elleni küzdelemre irányuló munkát. Ennek része lehet egy, a talajminőség javításának költségeit és hasznait számbavevő globális gazdasági értékelés elindítása is. A kezdeményezések között szerepelhet a „Global Soil Partnership” [globális talajügyi partnerség] további ösztönzése, valamint a földhasználat globális ellenőrzéséhez kapcsolódó szolgáltatások végrehajtása a Föld-megfigyelő Rendszerek Globális Rendszere (GEOSS) keretében.

A kormányok, a civil társadalom és a magánszektor közötti partnerségek ***a fenntartható erdőgazdálkodás előmozdítását*** és az erdőirtás elleni küzdelmet is elősegíthetik. Az ilyen kezdeményezések építhetnek az erdészeti jogszabályok végrehajtása, erdészeti irányítás és erdészeti termékek kereskedelme (FLEGT) sikeres megoldásaira, valamint az erdőirtás és az erdőpusztulás következtében a fejlődő országokban keletkező kibocsátás csökkentése (REDD+) során nyert kezdeti tapasztalatokra.

Megérett az idő arra, hogy szilárdabb és koherensebb ***nemzetközi rendszert hozzunk létre a vegyi anyagok és a veszélyes anyagok*** vonatkozásában, a Rio+20 csúcs pedig elindíthatja az ennek megvalósítására irányuló folyamatot. Ennek alapját az olyan korábbi vállalások képezhetik, mint a nemzetközi vegyianyag-kezelés stratégiai megközelítése (SAICM) vagy a

vegyi anyagok kezelésére alkalmazott uniós megközelítésből nyert tapasztalatok. Az – adott esetben keretegyezmény formáját öltő – rendszert a Johannesburgban megfogalmazott célnak kell vezérelnie, amelynek értelmében 2020-ra a vegyi anyagok előállításának és felhasználásának oly módon kell történnie, hogy az nem eredményezheti az emberi egészség és a környezet jelentős mértékű károsodását. A rendszernek figyelembe kell vennie az ENSZ Környezetvédelmi Programja által megvalósított Global Chemicals Outlook projekt eredményeit, valamint a globalizálódó vegyipar és hulladékipar kihívásainak való megfelelés támogatására a fejlődő országoknak nyújtható pénzügyi támogatás lehetőségeivel kapcsolatban folytatott munkát. A rendszernek tartalmaznia kell a globális szinten problémát jelentő vegyi anyagok és egyéb anyagok meghatározásához szükséges kritériumokat, valamint az anyagok vizsgálatának kereteit.

E kihívások kezeléséhez korábban soha nem látott méretű **tudományos és technológiai együttműködésre** lesz szükség globális szinten, továbbá a globális jelentőségű társadalmi kihívásokkal (például az erőforrások szűkösségével, az éghajlatváltozással, az óceánokkal) foglalkozó, globális tudományos és kutatási együttműködés mechanizmusát is ki kell dolgozni.

4.3. Gazdasági eszközök, finanszírozás biztosítása és beruházás a humán tőkébe

A Rio+20 konferenciának arra kell ösztönöznie az országokat, és különösen a fejlett ipari és feltörekvő országokat, hogy a kibocsátáscsökkentés legolcsóbb eszközeként alakítsák ki hazai és regionális **kibocsátáskereskedelmi rendszereiket**, amelyek a szén-dioxid jövőbeli nemzetközi piacának építőkövei lehetnek. Ezek az eszközök fontos szerepet játszhatnak az innovatív finanszírozási források előteremtésében is.

Ezenfelül, a Rio+20 konferenciának a **környezeti szempontból káros támogatások** meghatározására és fokozatos leépítésére irányuló intézkedéssorozatot is el kell indítania, amelyhez célokat és határidőket is kell szabni. A G20-országoknak a fosszilis tüzelőanyagok támogatásainak kezelésére vonatkozó kötelezettségvállalása konkrét példaként szolgálhat ehhez. Egy ilyen kezdeményezéshez jól felhasználhatók a káros támogatások leépítésének korábbi tapasztalataira vonatkozó iránymutatásokból és bevált gyakorlatokból vett példák.

Pénzügyi forrásoknak a zöld gazdaság felé való terelése és a források mozgósítása érdekében a Rio+20 konferenciának ajánlást kellene megfogalmaznia a **meglévő finanszírozási stratégiák és eszközök konszolidálására és megerősítésére**, vagy – szükség szerint – **a köz- és magánszféra partnerségének új megoldásaira** vonatkozóan. A fejlesztési szervezeteknek (mint az UNDP) és a nemzetközi pénzügyi intézményeknek (mint a Világbank és egyéb multilaterális fejlesztési bankok, az Európai Beruházási Bank és a Globális Környezetvédelmi Alap) fontos szerepet kell játszaniuk, és olyan stratégiák kidolgozását kell felvállalniuk a zöld gazdaság finanszírozására vonatkozóan, amelyek jól látható eredményeket produkálnak. A magántulajdonú bankoknak, biztosítótársaságoknak és a nyugdíjalapoknak szintén részt kell vállalniuk a feladatból. E finanszírozási eszközök és programok egyik központi vezérelve a legkevésbé fejlett országok és a kkv-k támogatása kell, hogy legyen.

A fejlődő országokban továbbra is a hivatalos fejlesztési segély (ODA) adja majd a beruházások finanszírozási forrásának jelentős hányadát. Az EU elkötelezett marad az iránt, hogy a segély mértékét a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) 0,7 %-ára emeli 2015-re. Jelen állás szerint a világon a segélyek 58 %-a az EU-tól származik. A hivatalos fejlesztési segély továbbra is elérhető marad, és – nemzeti fejlesztési terveik keretében – segítséget nyújthat a partnerországoknak a zöld gazdaságra vonatkozó nemzeti és regionális stratégiáik

végrehajtásában. Ezzel összefüggésben a fenntartható fogyasztási és termelési gyakorlatok ázsiai előmozdítását támogató EU SWITCH-hez hasonló programokat a fenntartható fogyasztásra és termelésre irányuló globális intézkedések részévé lehetne tenni.

A Rio+20 konferenciának **képzési programokat kell létrehoznia a zöld készségek** elsajátítása céljából, különösen az olyan prioritást élvező területeken, mint az energia, mezőgazdaság, építőipar, természeti erőforrásokkal való gazdálkodás, hulladékkezelés és újrahasznosítás. Mivel a zöld gazdaságba való átmenet új munkahelyek teremtése mellett bizonyos munkahelyeket fel is vált, így a meglévő munkaerő **átképzésére** is szükség lesz. Ennek része lehet a munkavállalók érdekeinek védelmét szolgáló megoldások, a szociális biztonság megteremtése, vagy a nem hivatalos foglalkoztatás hivatalossá tétele, például az ILO „igazságos átmenet” kezdeményezésére építve. **Szükség lesz a fiatalok képzésével foglalkozó programokra is.** A képzéseknek az iskolából a munka világába való átmenetet kell támogatniuk célirányos képzésekkel, és ösztönözniük kell a zöld készségek megjelenését a közép fokú oktatás nemzeti tananyagában.

4.4. Az irányítás javítása

A zöldebb és fenntarthatóbb gazdaság megteremtésére irányuló globális intézkedések, valamint a szegénység felszámolásának felgyorsítása érdekében jobb és hatékonyabb globális irányításra van szükség. Az irányítási struktúrának lehetőséget kell biztosítania az érdekelt felek mindegyike számára a bekapcsolódásra és az erőfeszítésekhez való hozzájárulásra.

A **fenntartható fejlődés irányításnak megerősítésére** számos lehetőség kínálkozik az ENSZ-en belül is. Az egyik ilyen az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsának (ECOSOC) a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos szerepének a megerősítése, egyenlő súlyt adva a gazdasági, a társadalmi és a környezetvédelmi pillérnek. Egy másik lehetőség az ENSZ Fenntartható Fejlődési Bizottságának kibővített jogkörökkel rendelkező, állandó testületté való továbbfejlesztése lenne. Fokozni kell az ilyen erőfeszítéseket annak érdekében, hogy az érintett ENSZ testületek mindegyike sokkal nagyobb hangsúlyt helyezzen a fenntartható fejlődésre. Bizonyos esetekben már a mostani mandátumok keretében is végezhetők lennének fejlesztések.

Az UNEP a környezetvédelem nemzetközi irányításának megerősítésére irányuló Nairobi-Helsinki folyamatának ajánlásaira építve meg kell erősíteni az UNEP-et. Ennek különböző lehetőségei vannak: i) az UNEP fejlesztése a mostani mandátumának keretein belül; ii) az UNEP megerősítése új feladatokkal és felelősségi körökkel; iii) egy globális, multilaterális környezetvédelmi szervezet létrehozása, például az UNEP-nek egy szakosodott ENSZ-ügynökséggé való átalakítása útján (az ILO mintájára). Ez utóbbi lehetőség, amelyhez jogilag kötelező erejű szerződés elfogadására van szükség, kínálja a legígéretesebb megoldást a környezetvédelem nemzetközi irányításának javítására és a globális fenntartható fejlődés irányába való előrehaladásra. Egyértelmű ugyanakkor, hogy mindegyik lehetőségnek megvannak az előnyei és hátrányai, ezért ezekről további eszmecsere szükséges.

A környezetvédelem nemzetközi irányításának megerősítése részeként fel kell gyorsítani a többoldalú környezetvédelmi megállapodások (MEA) rendszerének egyszerűsítését és megerősítését. A megállapodások autonómiájának tiszteletben tartása mellett az igazgatásukat jelentősen egyszerűsíteni, az átfedéseket pedig csökkenteni lehetne; ezáltal olyan megfelelőbb platform hozható létre, amely koherens és fókuszált politikai felügyeletet és irányítást tesz lehetővé, és egyúttal kedvezőbb feltételeket teremt a zöld növekedés számára.

Az ENSZ-en belül meg kell erősíteni a **környezetvédelmi kapacitásépítést**. Ez magában foglalja i.) a környezetvédelmi szaktudás és a zöld gazdasággal kapcsolatos tájékozottság megerősítését az ENSZ országcsoportjainál a koncepciónak az országprogramokban való megjelenítésének elősegítése céljából, továbbá ii.) a rendelkezésre álló szaktudás bővítését az ENSZ/UNEP regionális irodáinál, valamint iii.) egy átfogó keretrendszert a többoldalú környezetvédelmi megállapodások végrehajtásához kapcsolódó kapacitásépítés számára. A globális környezet-megfigyelés kapacitásait szintén meg kell erősíteni.

Tekintve, hogy a vállalkozások a gazdaság motorjai, a Rio+20 konferenciának meg kell erősítenie a **magánszektor szerepvállalását**. Az üzleti szférának és a civil társadalomnak fontos szerepet kell betölteniük a különböző területeken, például a vízgazdálkodás, az energia, az élelmiszerárak, az erdőgazdálkodás és a finanszírozás területén a közleményben javasolt **partnerségek és programok** megvalósításában.

5. ELŐRELÉPÉS

Miközben egyes területeken az 1992-es rio de janeirói csúcstalálkozóhoz képest sikerült ugyan előrelépést elérni a fenntartható fejlődés irányába, még mindig komoly globális környezeti, gazdasági és társadalmi kihívásokkal nézünk szembe. Ez a közlemény a Rio+20 csúcstalálkozó előkészületeinek részeként ismerteti a Bizottság kiinduló álláspontját.

A Rio+20 konferencia meghatározó lehetőség a fenntartható fejlődés ügyének az egész világra kiterjedő előmozdítására. Nem elégedhetünk meg azonban egy csupán a jó szándékot tükröző nyilatkozattal, kézzelfogható intézkedésekre van szükség ahhoz, hogy a Rio+20 csúcstalálkozó meghatározó mérföldköve legyen a zöld gazdaság és a jobb irányítás felé való átmenetnek. Az EU nyitott arra, hogy bármely országgal vagy érintett szereplővel megvitassa, hogy Rio+20 csúcs előkészületeinek jegyében miként formálható tovább ez a program. Ahhoz, hogy a Rio+20 konferencia választ tudjon adni a globális kihívásokra, valamennyi országnak és szereplőnek együtt kell dolgoznia. Közösén kell kézzelfogható, hatékony intézkedéseket tennünk, amelyek valóban képesek az egész világra kiterjedő hatást kiváltani.

MELLÉKLET

Az Európa 2020 stratégia: célok és kiemelt kezdeményezések

A kiemelt célok

- 1) biztosítani kell, hogy a 20–64 évesek körében a foglalkoztatás aránya elérje a 75 %-ot;
- 2) az EU GDP-jének 3 %-át K+F-re kell fordítani;
- 3) a „20/20/20” éghajlatváltozási / energiapolitikai célok értelmében 20%-kal kell csökkenteni az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, 20 %-ra kell növelni a megújuló energiaforrások arányát, és 20 %-kal kell javítani az energiahatékonyságot (kiegészítve azzal, hogy az üvegházhatást okozó gázok kibocsátására vonatkozó cél akár 30 %-ra is növelhető, ha adottak az ehhez szükséges feltételek);
- 4) az iskolai lemorzsolódás arányát 10 % alá kell csökkenteni, és el kell érni, hogy és fiatalabb generáció legalább 40 %-a felsőfokú végzettséggel rendelkezzen.
- 5) a szegénység kockázatának 20 millióval kevesebb embert kell fenyegetnie.

Kiemelt kezdeményezések

- 1) **„Innovatív Unió”**: javítani kell a kutatás és innováció keretfeltételeit és a finanszírozási forrásokhoz való hozzáférést, hogy az innovatív ötletek növekedést és munkahelyeket teremtő termékekké és szolgáltatásokká válhassanak;
- 2) **„Mozgásban az ifjúság”**: növelni kell az oktatási rendszerek teljesítményét, és könnyebbé kell tenni a fiatalok munkaerő-piaci belépését;
- 3) **„Európai digitális menetrend”**: fel kell gyorsítani a nagy sebességű internet elterjedését, és elérhetővé kell tenni az egységes digitális piac előnyeit a háztartások és a vállalkozások számára;
- 4) **„Erőforrás-hatékony Európa”**: a gazdasági növekedést függetleníteni kell az erőforrás-felhasználásától; támogatni kell az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé való közeledést; fokozni kell a megújuló energiaforrások alkalmazását; korszerűsíteni kell a közlekedési ágazatot és elő kell segíteni az energiahatékonyságot;
- 5) **„Iparpolitika a globalizáció korában”**: javítani kell az üzleti környezetet, különösen a kkv-k számára, és támogatni kell egy erős, fenntartható és globálisan versenyképes ipar kiépítését;
- 6) **„Új készségek és munkahelyek menetrendje”**: a munkaerő-piaci részvétel növelése, valamint a munkaerő-piaci kereslet és kínálat jobb összehangolása érdekében – többek között a munkavállalók mobilitásán keresztül – modernizálni kell a munkaerőpiacokat, és a munkavállalók készségeinek egész életen át tartó fejlesztése révén képessé kell tenni az embereket a változások kezelésére;
- 7) **„Szegénység elleni európai platform”**: olyan társadalmi és területi kohéziót kell biztosítani, amelyben a növekedés és a munkahelyteremtés előnyei széles körben elérhetőek;

a szegények és társadalmilag kirekesztettek számára pedig lehetővé kell tenni, hogy méltóságban, a társadalom aktív tagjaként élhessenek.